

УДК: 378.14

І. В. БАЦУРОВСЬКА

м. Миколаїв

bacurovska82@hotmail.com

МАСОВІ ВІДКРИТІ ДИСТАНЦІЙНІ КУРСИ: ІННОВАЦІЙНА ТЕНДЕНЦІЯ В ОСВІТІ

У статті розглянуто сутність масових відкритих дистанційних курсів як інноваційної тенденції в освіті. Охарактеризовано основні вимоги й тенденції, на які слід орієнтувати освітні інновації. Розкрито ознаки масових відкритих дистанційних курсів. Умовно виокремлено напрями розвитку масових відкритих дистанційних курсів. Обґрунтовано проблеми застосування та шляхи розвитку масових відкритих дистанційних курсів в Україні.

Ключові слова: освіта, навчання, інновації в освіті, масові відкриті дистанційні курси.

Інформатизація, комп'ютеризація та інтернетизація є основними рушійними показниками інновацій у всіх сферах життєдіяльності суспільства, зокрема й в освіті. Тенденції розвитку інформаційних та комунікаційних технологій зумовлюють зміни у сформованій структурі освіти, удосконалюючи застарілі підходи. Сучасні освітні проекти, що базуються на нових технологіях, незабаром замінять традиційні освітні установи. Зарубіжні інформаційні інновації, зокрема такі, як дистанційна освіта, масові безкоштовні відкриті дистанційні курси, «хмарні технології та обчислення» в освіті, призведуть до того, що потреба в традиційних освітніх послугах та установах буде зменшуватись. Саме тому зазначеним установам та послугам необхідні кардинальні зміни.

Мета статті – розкриття сутності масових відкритих дистанційних курсів як інноваційної тенденції в освіті.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню сферу оновлює підходи до навчання. Отримання ефекту від такого впровадження, дає можливість зрозуміти, що ці технології є не просто додатком до існуючих методів навчання, а засобом, який може змінити всі внутрішні компоненти освітньої системи від найпростішого змісту освіти до його адміністративних та організаційних форм. Однак зміни не повинні торкатися фундаментальних основ освітньої сфери. Тому застосування нових технологій вимагає перегляду традиційних методик навчання, розробки нових технологій навчання, що зможуть спочатку доповнювати традиційне, а згодом витіснити деякі застарілі методики [5, 35; 9; 1].

У сучасному світі доволі активно просуваються освітні інформаційні стартапи, які

отримали спеціальну назву «EdTech». Проте в Україні такі проекти знаходяться все ще в зародковій стадії. Їхньому розвитку заважає безліч чинників, серед яких «традиційність» освіти, недостатньо сформована структура безперервної освіти, зниження попиту на традиційну вищу освіту, головною причиною чого є низький рівень віддачі від вищої освіти та швидке старіння знань.

Враховуючи досвід впровадження інформаційних освітніх інновацій за кордоном, можна назвати основні вимоги й тенденції, на які слід орієнтувати освітні інновації:

1. Доступність освіти для всіх верств населення незалежно від географічного положення; можливість отримання освіти протягом всього життя незалежно від місця розташування та часу.
2. «Війна за таланти». Навчальні заклади повинні сформувавши та надати на «освітній ринок» свій новий, інноваційний бренд, продаючи який, вони зможуть залучати талановитих людей у свої стіни.
3. «Цифрова революція». Освітні інновації повинні бути певним чином пов'язані з інформаційно-комунікаційними технологіями. Так, можна виокремити технології, що зумовлюють нововведення безпосередньо в процес навчання – дистанційна освіта, масові відкриті дистанційні курси, електронні бібліотеки; і технології, які створюють відповідну інфраструктуру для впровадження інформаційних інновацій – «хмарні обчислення».

У межах цього дослідження доцільно звернути увагу на технологію, яка кардинально змінює уявлення про освітні установи й торкається питання ефективності навчального процесу в умовах традиційних освітніх установ на новий рівень. Це технології масових відкритих дистанційних курсів, які з'явилися

у відповідь на вимоги сучасного суспільства в масовому онлайн доступі до якісних навчальних ресурсів незалежно від місця проживання та їх статусу.

Масові відкриті дистанційні курси запропоновано двома дослідниками – Брайаном Олександром і Дейвом Кормье в результаті роботи над курсом «Connectivism & Connective knowledge». У цій технології закладено низку тенденцій. Масові відкриті дистанційні курси мають забезпечити безкоштовне навчання великої кількості учасників курсу з усього світу. Всі курси перебувають у відкритому доступі в мережі Інтернет та передбачають як асинхронні, так і синхронні методи навчання. Кожен курс має свої правила, структуру та цілі, які можуть трансформуватися для кожного учасника. Слід зазначити, що як і для всіх інноваційних технологій, пов'язаних із самонавчанням, важливим аспектом ефективності масових відкритих дистанційних курсів є високий рівень мотивації та самоконтролю слухача. Адже саме слухачі визначають стратегію своєї освіти [3; 2].

Появи масових відкритих дистанційних курсів в освітній сфері можна порівняти з появою Інтернету в суспільстві. Як Інтернет відкрив безмежні можливості отримання інформації, так і масові відкриті дистанційні курси створюють безмежні можливості отримання якісної безкоштовної освіти. Проєктам зазначених курсів властиві такі ознаки:

- безкоштовність;
- масовість і глобальність;
- залучення кращих викладачів з усіх університетів світу;
- наявність елементів традиційної освіти – графіки, розклади, іспити;
- наявність численних каналів для зворотного зв'язку між усіма елементами освітньої сфери;
- наявність інформації після курсів у мережі Інтернет і продовжує доповнюватися учасниками;
- зміна ролі викладача, який стає лише посередником або колегою;
- використання не тільки електронного змісту матеріалу, а й спеціально розроблених цифрових лекцій.

Упровадження масових відкритих дистанційних курсів, як і застосування будь-якої іншої освітньої інновації, є підставою для ви-

никнення сумнівів серед людей, які здобували освіту у традиційних умовах: з аудиторіями, лекціями та обмеженою кількістю слухачів. Проте масовий підхід до освітніх послуг уже активно використовується багатьма країнами, і відкриті дистанційні курси мають велику популярність серед студентів із усього світу. Наприклад, тільки платформа Coursera сьогодні налічує число слухачів, що перевищує 5 мільйонів із 195 країн [4; 6].

Існує кілька напрямів розвитку масових відкритих дистанційних курсів, які з'явилися через наявність різних педагогічних підходів до процесу навчання в мережі. Можна назвати три основні типи таких курсів:

1. *Масові відкриті дистанційні курси, що використовують конективістський підхід.* У таких курсах мета навчання визначається учнем. Експерти вважають, що такий тип курсів влаштовує слухачів, мотивованих на самостійне навчання, які навчилися вибирати необхідний зміст освіти. Основним і найбільш ефективним способом застосування зазначеної категорії курсу є форма безперервного навчання та підвищення кваліфікації.
2. *Масові відкриті дистанційні курси, що базуються на завданнях.* В основу функціонування таких курсів покладено можливість слухача обирати та виконувати певний набір завдань. Крім того, завдання можуть виконуватися спільно з іншими слухачами. В основі педагогіки такого типу курсів лежить поєднання інструктивізму та конструктивізму.
3. *Масові відкриті дистанційні курси, що мають чіткі графіки.* Такі курси використовують у великих міжнародних університетах. Розробкою такого роду курсів займаються професійні викладачі та експерти. Курси мають чіткий навчальний графік, розклад, дедлайни і різного роду атестації слухачів. Записатися на такі курси може будь-яка людина незалежно від будь-яких факторів. Основним прикладом таких курсів є проєкт Coursera.

Використання масових відкритих дистанційних курсів також зумовлює низку проблем перед слухачами. Розглянемо основні з них. По-перше, існує проблема сертифікації. Перед слухачами постає питання: а навіщо проходити курси, які не враховуються ні в традиційних освітніх установах, ні роботодавцями. По-друге, – це сумніви в якості навчання. Недостатність нагляду та контролю з боку викладача

та обмеженість курсів у практичних заняттях, оскільки даються тільки ті завдання, що перевіряються автоматично, спричиняють сумнівне ставлення слухачів до масових курсів.

Результативність масових відкритих дистанційних курсів для студентів визначається самим студентом залежно від його цілей. Таким чином, у таких курсах реалізуються такі види діяльності, як агрегація, ремікси, перепрофілювання, повідомлення [7; 8].

1. Агрегація. У курсі даються посилання на різні інформаційні матеріали, які необхідні для читання й обговорення. Усі матеріали складно прочитати – їх багато. Студент обирає матеріали, які його приваблюють та є цікавими для нього.
2. Ремікс. Після читання та участі у вебінарах наступний крок полягає у відстежуванні та фіксуванні подій, які близькі до його розуміння матеріалу курсу. Це можуть бути, наприклад, блоги.
3. Перепрофілювання. Основне завдання курсу – допомогти учаснику створити своє розуміння, а не повторювати слова інших. І це найскладніша частина процесу навчання.
4. Повідомлення. Завдання тьютора – забезпечити спільну роботу з іншими людьми в навчальному процесі. Студент не зобов'язаний ділитися інформацією. Він може працювати абсолютно самостійно, не показуючи нікому нічого. Спільне використання інформації – це вибір студента. Брати участь у спільній роботі важче. Чужі помилки побачити легше. Але люди цінують і хорошу роботу. Обмін повідомленнями і створюватиме зміст курсу.

Успіх у навчанні у масовому відкритому дистанційному курсі залежить від уміння орієнтуватися в матеріалі, особистої мети та уміння заявити про себе. Розвиток особистості та особисте навчання займає центральне місце у таких курсах. В Україні є кілька шляхів розвитку масових відкритих дистанційних курсів:

1. Адаптація кращих зарубіжних масових відкритих дистанційних курсів для студентів (чим займається, наприклад, Coursera і компанії-партнери), особливо тих курсів, які затребувані роботодавцями.
2. Формування власних платформ для масових відкритих дистанційних курсів.
3. Просування кращих українських освітніх програм на зарубіжні платформи масових відкритих дистанційних курсів. Подання таких програм для зарубіжних студентів – це один із небагатьох спосо-

бів інтеграції в глобальний інтернаціональний освітній простір.

4. Максимальне забезпечення освітніми установами технологічності. Особливо це стосується освітніх установ у регіонах. Студентів необхідно забезпечити якісним доступом до мережі Інтернет.

Масові відкриті дистанційні курси почали конкурувати з традиційною освітою. Інформаційні технології – це нова реальність освіти. Ці технології змінюють моделі освіти.

Поява масових відкритих дистанційних курсів базується на реалізації сучасних освітніх принципів відкритості освіти, рівності учасників навчального процесу, інтернаціоналізації освітніх систем та глобалізації освітнього простору. Стрімкий розвиток таких курсів зменшує ефективність традиційної системи освіти. Прихильники онлайн-освіти впевнені, що вже найближчим часом студенти зможуть повністю «збирати» свої ступені з розміщених в Інтернеті масових відкритих дистанційних курсів, а системи традиційної освіти будуть радикально трансформовані.

Список використаних джерел

1. Bloom B. The 2 Sigma Problem: The Search for Methods of Group Instruction as Effective as One-to-One Tutirin // Educational Researcher. – 1984. – Vol. 13, № 6. – P. 4–16.
2. The MOOC Juggernaut: Year 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.blog.classcentral.com/the-mooc-juggernaut-year-2>. – Назва з екрану.
3. Бугайчук К. Массовые открытые дистанционные курсы: история, типология, перспективы / К. Бугайчук // Высшее образование в России. – 2013. – № 3. – С. 148–155.
4. Как продать образование в Интернете: интервью Елены Масоловой (Eduson) с Дафной Коллер (Coursera) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.eduson.tv/blog/coursera> (дата обращения 24.11.2013).
5. Красильникова В. А. Информационные и коммуникационные технологии в образовании / В. А. Красильникова. – М. : ООО «Дом педагогики», 2006. – 231 с.
6. Кухаренко В. М. Эксперимент «Дистанційне навчання для середньої школи» / В. М. Кухаренко // Комп'ютер у школі та сім'ї: Науково-методичний журнал. – 2007. – № 4. – С. 21–24.
7. Кухаренко В. М. Соціальні сервіси у дистанційному навчанні школярів / В. М. Кухаренко // Вісник післядипломної освіти. Зб. наук. праць. – Вип. 5 (18). – К., 2011. – С. 80–87.
8. Кухаренко В. М. Дистанційний навчальний процес: Навчальний посібник / За ред. В. Ю. Бикова, В. М. Кухаренка. – К. : Міленіум, 2005. – 292 с.
9. Эпоха «гринфилда» в образовании, 2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.skolkovo.ru/public/ru/research/news-research/item/3891-2013-10-10-15/> (дата обращения 20.11.2013).

I. V. BATSUROVSKA

Mykolaiv

MASS OPEN DISTANCE LEARNING COURSES: INNOVATIVE TRENDS IN EDUCATION

The article deals with the essence of massive open distance learning courses as innovative trends in education. The basic requirements and trends, on which should educational innovation be directed, are outlined. The signs of massive open distance learning courses are presented. The areas of massive open distance learning courses are relatively isolated. The problems of application and the development of mass open distance learning courses in Ukraine are grounded.

Keywords: education, learning, innovations in education, mass open distance learning courses.

И. В. БАЦУРОВСКАЯ

г. Николаев

**МАССОВЫЕ ОТКРЫТЫЕ ДИСТАНЦИОННЫЕ КУРСЫ:
ИННОВАЦИОННАЯ ТЕНДЕНЦИЯ В ОБРАЗОВАНИИ**

В статье рассмотрена сущность массовых открытых дистанционных курсов как инновационной тенденции в образовании. Охарактеризованы основные требования и тенденции, на которые следует ориентировать образовательные инновации. Раскрыты признаки массовых открытых дистанционных курсов. Условно выделены направления развития массовых открытых дистанционных курсов. Обоснованно проблемы применения и пути развития массовых открытых дистанционных курсов в Украине.

Ключевые слова: образование, обучение, инновации в образовании, массовые открытые дистанционные курсы.

Стаття надійшла до редколегії 30.01.2015

УДК 001.8:[159.9+37]:167.7-047.22

О. В. БОРОДІЄНКО

м. Київ

oborodienko@ukr.net

**ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДИК ПРОЕКТУВАННЯ
МОДЕЛІ КОМПЕТЕНЦІЙ В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕННЯХ**

У статті на основі аналізу наукової літератури виявлено методики, якими послуговуються українські та зарубіжні вчені для проектування моделі компетенцій. Здійснено порівняльний аналіз методів проектування моделі компетенцій; виявлено очікувані результати, можливості, обмеження та ризики основних методів. Запропоновано принципи, яким повинна відповідати модель компетенцій керівників структурних підрозділів компанії

Ключові слова: модель компетенцій, методика, психолого-педагогічні дослідження, порівняльний аналіз.

У багатьох сучасних дослідженнях, предметом яких є розвиток професійної, фахової чи окремих компонентів компетентності, модельовані авторами педагогічні системи мають структуру, яка в своєму складі містить декілька елементів: цільовий (який відображує мету і завдання системи), змістовний (відображує знання, уміння, навички, які повинні набути розвитку в результаті імплементації системи розвитку), технологічний (відображує методи, технології, форми реалізації програми розвитку), рефлексивний

(передбачає аналіз і оцінку результативності педагогічних впливів).

В основі проектування змістовного компоненту системи розвитку компетентності лежить перелік тих якостей (знань, умінь, навичок, а інколи й ставлень, настановлень), розвивати які й покликана проектована педагогічна система. Як правило, формалізується це у вигляді моделі компетенцій – набору компетенцій (описаних у формі індикаторів поведінки), які є необхідними для якісного виконання роботи на відповідній посаді у ві-